

Protocol medicijnverstrekking en medisch handelen

Stichting Algemeen Toegankelijk Onderwijs
Eindhoven e.o.

Samen Actief Leren Talenten Ontwikkelen

Inwerkingstreding:

Inhoudsopgave

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen	3
1. De leerling wordt ziek op school	4
2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek.....	5
3. Medische handelingen en wettelijke regels	6

Bijlagen:

1. Formulier voor: 'de student/leerling wordt ziek op school'.	10
2. Formulier voor: 'het verstrekken van medicijnen op verzoek'	12
3. Formulier voor: 'uitvoeren van medische handelingen op verzoek'	14
4. Bekwaamheidsverklaring	16
5. Richtlijnen: 'hoe te handelen bij een calamiteit'	17
6. Stroomdiagram Protocol medicijnverstrekking	18

Algemene opmerkingen:

- Met school wordt bedoeld: alle scholen behorende bij de stichting SALTO.

De tekst van het voorliggende protocol is voor een belangrijk deel en met toestemming overgenomen uit het protocol van de GGD Hart voor Brabant.

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leraren op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun leerling de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Bekwaamheid en aansprakelijkheid van diegene die medische handelingen verricht

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd, zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie. De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden, omdat leraren hiervoor niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van de leerling is het van groot belang dat er in dergelijke situaties zorgvuldig gehandeld wordt.

SALTO geeft middels dit protocol een richtlijn aan SALTO-scholen over hoe er in verschillende situaties gehandeld moet worden. Er zijn drie te onderscheiden situaties:

- De leerling/student wordt ziek op school
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- Medische handelingen

De eerste situatie laat de school en de leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Bij de tweede en de derde situatie kan de schoolleiding kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling.

Voor de individuele leraar geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel beschreven. In de bijlagen vindt u het betreffende toestemmingsformulier en/of bekwaamheidsverklaring. In bijlage 6 is het protocol in een stroomdiagram weergegeven. Heeft u naar aanleiding van dit protocol nog vragen, dan kunt u zich wenden tot de jeugdverpleegkundige van de GGD van uw school.

1. De leerling wordt ziek op school

Het komt voor dat een leerling 's morgens gezond op school verschijnt en tijdens de schooluren last krijgt van hoofd- buik- of oorpijn. Ook kan de leerling bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. Hoewel er in deze gevallen gemakkelijk hulp verstrekt zou kunnen worden, dienen werknemers van SALTO met de grootst mogelijke terughoudendheid te acteren. Leraren zijn in zijn algemeenheid namelijk niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. SALTO-scholen hanteren daarom het uitgangspunt dat een leerling die ziek is naar huis moet. Bij de inschrijving van de leerling op de school worden ouder(s)/verzorger(s) geïnformeerd over de wijze waarop de school handelt als een leerling ziek wordt op school¹. In ieder geval zal de school contact opnemen met ouder(s)/verzorger(s) om te overleggen wat er moet gebeuren. Als de ouder(s)/verzorger(s) bereikt wordt/worden, vindt er overleg plaats of de leerling naar huis kan of ergens anders opgevangen kan worden. Indien een werknemer van de SALTO-school inschat dat de leerling bij een eenvoudig middel gebaat is wordt om toestemming aan de ouder(s)/verzorger(s) gevraagd om een bepaald middel te verstrekken. Vervolgens is het aan de SALTO-school om te beslissen of zij het medicijn daadwerkelijk verstrekt. Wordt hiertoe besloten dan wordt dit geregistreerd, zodat de aan de leerling verstrekte dosering bijgehouden wordt.

Als de ouder(s)/verzorger(s) niet bereikt kan/kunnen worden, wordt de leerling niet naar huis gestuurd en het eenvoudige middel, bijvoorbeeld paracetamol, wordt in dit geval niet verstrekt, tenzij er met ouder(s)/verzorger(s) anders overeengekomen is. Ook in dit geval zal er eerst intern overleg plaatsvinden met bijvoorbeeld de schoolleiding of een werknemer met een BHV bevoegdheid. Tijdens dit overleg wordt ook besloten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Bij twijfel wordt altijd een arts geraadpleegd, omdat bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting kan zijn van een veel ernstiger ziektebeeld.

Bij de bepaling van hetgeen er gaat gebeuren, wordt rekening gehouden met de beslissingsbevoegdheid van de leerling. In de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst is bepaald dat voor leerlingen tot 12 jaar de ouder(s)/verzorger(s) beslissen. Aan de leerling moet wel op een begrijpelijke manier worden verteld wat er met hen gaat gebeuren. Voor leerlingen tussen 12 en 16 jaar geldt dat zowel ouder(s)/verzorger(s) als de leerling moeten toestemming geven. De mening van de leerling is in principe doorslaggevend.

Na verstrekking van het middel observeert de werknemer die het middel heeft verstrekt de leerling, om te zien of er signalen zijn dat er veranderingen van verergering plaatsvinden.

Enkele zaken waar op gelet wordt zijn:

- toename van pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

¹ Toestemmingsformulier voor 'de leerling/student wordt ziek op school' zie bijlage 1 en Richtlijnen 'hoe te handelen bij een calamiteit' zie bijlage 5

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica of zetpillen bij toevallen. Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van de leerling kunnen leiden. Ouder(s)/verzorger(s) vraagt/vragen dan aan de schoolleiding of een leraar deze middelen wil verstrekken. In deze situatie heeft/hebben de ouder(s)/verzorger(s) schriftelijk toestemming gegeven². In gesprek met ouder(s)/verzorger(s) wordt vastgelegd om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Verder wordt ook de periode vastgelegd waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op vervaldatum.

Ouder(s)/verzorger(s) geeft/geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode wordt regelmatig met ouder(s)/verzorger(s) overlegd over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school.

Handeling bij verstrekking van medicijnen op verzoek van ouder(s)/verzorger(s):

- Werknemers van SALTO-scholen nemen de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van de betreffende leerling.
- Werknemers van SALTO-scholen die medicijnen op verzoek van ouder(s)/verzorger(s) verstrekken, lezen de bijsluiter zodat ze op de hoogte zijn van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Werknemers van SALTO-scholen die medicijnen op verzoek van ouder(s)/verzorger(s) verstrekken, noteren per keer, op een aftekenlijst dat het medicijn aan de betreffende leerling is gegeven.

Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, belt een werknemer van de SALTO-school direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bij een ernstige situatie wordt direct het landelijke alarmnummer 112 gebeld. In bijlage 5 is opgenomen hoe werknemers van SALTO-scholen kunnen handelen bij een calamiteit³.

² Formulier voor "verstrekken van medicijnen op verzoek" zie bijlage 2

³ Richtlijnen "hoe te handelen bij een calamiteit" zie bijlage 5

3. Medische handelingen en wettelijke regels

In hoog uitzonderlijke gevallen zal/zullen ouder(s)/verzorger(s) aan de schoolleiding en/of leraren vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. In zijn algemeenheid worden deze handelingen door de thuiszorgorganisatie of door de ouder(s)/verzorger(s) zelf op school verricht. In zeer uitzonderlijke situaties, wordt door de ouder(s)/verzorger(s) wel eens een beroep op de schoolleiding en de leraren gedaan. Een school is niet bij wet verplicht een medische handeling uit te voeren. Ouder(s)/verzorger(s) moet(en) zich realiseren dat werknemers van een school niet BIG geregistreerd kunnen worden. Hierdoor is het van belang dat de werknemer die de handelingen uit gaat voeren een gedegen instructie krijgt en het vertrouwen van ouder(s)/verzorger(s) heeft om de handeling uit te voeren. Zonder schriftelijke toestemming van de ouder(s)/verzorger(s) mag een werknemer van SALTO geen medische handeling verrichten. Ouder(s)/verzorger(s) kan/kunnen middels een formulier⁴ deze schriftelijke toestemming verlenen.

Wettelijke regels en aansprakelijkheid

Voor het uitvoeren van medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. In de wet beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG) is beschreven wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel.

Bepaalde handelingen – de zogenaamde voorgehouden handelingen – mogen alleen verricht worden door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten. Hiervoor moet een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger degene die de medische handeling uit gaat voeren een instructie geven. Het naar tevredenheid volgen van de instructie en uitvoeren van de medische handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring⁵. Zodoende wordt een optimaal mogelijke zekerheid aan leerling, ouder(s)/verzorger(s), leraar en schoolleiding gewaarborgd.

Door de schriftelijke vastlegging middels bijlage 4 en 5 wordt het voor de verzekeraar van de school duidelijk dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Desondanks is een leraar ten alle tijden verantwoordelijk voor zijn/haar eigen handelen en kan SALTO namens de leraar civielrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Een leraar kan zelf strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld, indien de schade is ontstaan door bewust, roekeloos of opzettelijk gedrag van de werknemer. Het schoolbestuur heeft het recht geen toestemming te verlenen aan de werknemer om de handelingen uit te voeren. Indien er voor een werknemer geen bekwaamheidsverklaring is afgegeven, ouder(s)/verzorger(s) hiervoor geen schriftelijke toestemming hebben verleend en/of in geval een werknemer van SALTO wel een bekwaamheidsverklaring in bezit heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht- verleent SALTO geen toestemming voor het verrichten van medische handelingen. In alle andere gevallen verwacht SALTO dat er voorafgaand aan de uitvoering van medische handelingen contact op wordt genomen met SALTO.

⁴ Formulieren voor "uitvoeren van medische handelingen" zie bijlage 3

⁵ Bekwaamheidsverklaring zie bijlage 4

Richtlijnen "hoe te handelen bij een calamiteit" zie bijlage 5

**Bijlage protocol medicijnverstrekking en
medisch handelen**

**Stichting Algemeen Toegankelijk Onderwijs
Eindhoven e.o.**

Samen Actief Leren Talenten Ontwikkelen

Inwerkingstreding:

Inhoudsopgave:

Bijlage 1	Toestemming tot handelwijze voor als uw zoon/dochter ziek wordt op school
Bijlage 2	Verzoek tot verstrekken van medicijnen op school
Bijlage 3	Verzoek tot het uitvoeren van medische handelingen door de school
Bijlage 4	Bekwaamheidsverklaring bij het uitvoeren van medische handelingen
Bijlage 5	Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van
Bijlage 6	Stroomdiagram protocol medicijnverstrekking en medisch handelen

Bijlage 1 Toestemming tot handelwijze voor als uw zoon/dochter ziek wordt op school

(Te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school)

Het kan voorkomen dat uw zoon/dochter gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval neemt de school contact op met u of met een andere, door u aangewezen, persoon. SALTO hanteert in deze gevallen dat een ziek kind naar huis moet. In overleg met u wordt besproken of dit mogelijk is of in geval u niet thuis bent uw zoon/dochter bij de door u aangewezen persoon opgevangen kan worden.

Een enkele keer komt het voor dat u en de door u aangewezen personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet, zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw zoon/dochter gebaat is met een eenvoudig medicijn, zoals een lichte pijnstiller of een zalfje. Tevens zal overwogen worden of een arts geconsulteerd moet worden. Het is goed te beseffen dat in dit geval SALTO-scholen zeer terughoudend zijn met het verstrekken van medicijnen.

Als u met bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

naam leerling:
geboortedatum:

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

naam:
telefoon thuis:
telefoon werk:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Medicijnen:

Naam:

.....
.....

Ontsmettingsmiddelen:

Naam:

.....
.....

Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten:

Naam:

.....
.....

Pleisters:

Naam:

.....
.....

Overig:

Naam:

.....
.....

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

.....
.....
.....

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school?

Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn. Indien er sprake is van co-ouderschap, dan vragen wij beide ouders te tekenen voor akkoord.

Ondergetekende:

Naam:

Ouder/verzorger:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 2 Verzoek tot verstrekken van medicijnen op school

Ondergetekende verzoekt het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

naam leerling:
geboortedatum:
adres:
postcode en plaats:

naam ouder(s)/verzorger(s):
telefoon thuis:
telefoon werk:

naam huisarts:
telefoon:
naam specialist:
telefoon:

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

.....
.....
.....

Naam van het medicijn:

.....
.....
.....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur
..... uur
..... uur
..... uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....
.....

Dosering van het medicijn:

.....
.....

Ook achterkant invullen

Wijze van toediening:

.....
.....

Wijze van bewaren:

.....
.....

Controle op vervaldatum door: (naam)
..... (functie)

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam:

Ouder/verzorger:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Medicijninstructie

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

Datum:

Door:

Naam:

Functie:

Van: (instelling)

Aan:

Naam:

Functie:

Van:(school en plaats)

Bijlage 3 Verzoek tot het uitvoeren van medische handelingen door de school

Ondergetekende verzoekt uitvoering van de zogenaamde ‘medische handeling’ op school bij:

naam leerling:
geboortedatum:
adres:
postcode en plaats:

naam ouder(s)/verzorger(s):
telefoon thuis:
telefoon werk:

naam huisarts:
telefoon:
naam specialist:
telefoon:
naam medisch contactpersoon:
telefoon:

Beschrijving van de ziekte waarvoor de ‘medische handeling’ op school bij de leerling nodig is:

.....
.....
.....

Omschrijving van de uit te voeren ‘medische handeling’:

.....
.....
.....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur
..... uur
..... uur
..... uur

De ‘medische handeling’ mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

.....
.....
.....

Ook achterkant invullen

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

.....
.....
.....

Eventuele extra opmerkingen:

.....
.....
.....

Bekwaamheidsverklaring aanwezig

ja/nee

Instructie medisch handelen	
Instructie van de 'medische handeling' + controle op de juiste uitvoering is gegeven op:	
Datum:
Door:
Naam:
Functie:
Van: (instelling)
Aan:
Naam:
Functie:
Van:(school en plaats)

Ondergetekende:

Naam:

Ouder/verzorger:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 4 Bekwaamheidsverklaring bij het uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling:

.....
.....

verklaart dat,

naam werknemer:

functie:

werkzaam aan/bij:

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

naam leerling:

geboortedatum:

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

.....
.....
.....

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

.....
.....
.....

Ondergetekende:

Naam:

Functie:

Werkzaam aan/bij:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 5 Richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van

- het toedienen van medicijnen aan een leerling
- het uitvoeren van een medische handeling

- Laat de leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven.
Observeer het leerling goed en probeer hem/haar gerust te stellen.

- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de andere leerlingen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat deze tegen de volwassene moet zeggen).

- Bel direct de huisarts en/of de specialist van de leerling.

- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).

- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van de student/leerling bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 1. Naam van de student/leerling
 2. Geboortedatum
 3. Adres
 4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 5. Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.

- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis de leerling is gegaan.

- Verwittig je leidinggevende (directeur/hoofd)

Bijlage 6 Stroomdiagram protocol medicijnverstrekking en medisch handelen

Protocol : Medicijnverstrekking en medisch handelen

Wordt ziek op school:

- Ouders en leerling geven toestemming (Verklaring 1a)
- Raadpleeg ouder.
- School beslist over pijnstillers en registreert deze

Verstrekken van medicijnen op verzoek:

- Aanvraag ouders aan directeur
- Directeur beslist
- Verklaring 2a verplicht
- Bekwaamheidsverklaring verplicht

Medische handelingen:

- Aanvraag ouders aan directeur
- Directeur beslist
- Verklaring 3a verplicht
- Bekwaamheidsverklaring verplicht

* Gebruik het volledige protocol

* Voor de leesbaarheid spreken we over ouder(s), hier bedoelen we ouders/verzorgers

* Voor het geven van medicatie en het uitvoeren van medische handelingen moet degene over de juiste bekwaamheden beschikken. Medewerker en directie moeten zich realiseren dat bij fouten of vergissingen, zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

* Individuele medewerker mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.